

A magyar történelem Thermopülei csatája

Talán nem túlzok, ha azt mondom: kevés olyan ókori esemény van, amelyre iskolai tanulmányainkból szinte mindannyian emlékszünk. Leonidász király és 300 spártai katonájának a Thermopülei szorosban véghez vitt hősi cselekedete ezen kevesek közé tartozik. Meglehet a többség még az "Itt nyugszunk. Vándor vidd hírül a spártaiaknak: / megcselekedtük, amit megkövetelt a haza." sírversre is emlékszik. Az azóta eltelt évszázadok során számtalan képzőművészeti, irodalmi alkotás dolgozta fel a Thermopülei ütközetet. Néhány évvel ezelőtt még hollywoodi superprodukció is készült a csatáról. Pedig, ha úgy nézzük, nem történt más ott, mint 300 spártai - árulás révén - elvesztett egy csatát a hazájukat fenyegető perzsák ellen. Aztán mégsem a győző lett a győztes. A szorosban csatát vívó spártaiakra ma az egész világ, mint hősökre emlékszik. A perzsa hadsereg meg eltűnt a történelmi emlékezet süllyesztőjében.

Ha azt mondom, Nyergestető, talán csak nagyon keveseknek jut eszükbe bármi is. Bevallom férfiasan, tavaly nyárig nekem sem mondott semmit ez a földrajzi név. Az anyaországban nem tanulunk róla, a köztudatban pedig nincs benne a Háromszéki- és a Csíki-medencét összekötő átjáró neve. Mi az amiért Sólyom László köztársasági elnök, dacolva a román kormányzat és a hatóságok rosszallásával, mégis elmegy oda? Mi is történt ott 160 évvel ezelőtt?

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc utolsó napjaiban vagyunk. 200 ezres orosz haderő lépi át az ország keleti határát. Bem tábornok, az erdélyi magyar csapatok vezetője döntő vereséget szenved Segesvárnál. Mindenki előtt nyilvánvalóvá válik, ekkora túlerő ellen nem lehet felvenni a harcot. Konok emberek a székelyek, ha valamit elhatároznak, a világ minden kincséért sem tágítanak tőle. Ilyen volt a magyar szabadság ügye is. Tuzson János őrnagy és 200 székely katonája fejébe vette, hogy a Csíkszereda felé előrenyomuló többezres orosz hadtestet megállítja az utolsó, stratégiailag védhető ponton. A Nyergestetőn.

Nyergestető a Háromszéki-medencét és a Csíki medencét összekötő átjáró a Csíki-havasok és a Torjai-hegység között. A 895 m magasságban lévő nyereg, hágó az utolsó védhető hely az Ojtozi-szoroson áttörő csapatok ellen. Számtalan véres ütközet helyszíne volt tatár és török beütésekkor.

A sokszoros túlerőben lévő orosz sereg nem bírta a székelyekkel. Tuzson János honvédei 1849. augusztus 1-jén többször is visszaverték az orosz támadást. Mígnem egy román pásztor a védők hátába vezette az ellent. Kányádi Sándor Nyergestető című versében így ír erről: "Végül csellel, árulással / délre körülvették őket, / meg nem adta magát székely, / mint a szálfák, kettétörtek. / Elámult az ellenség is / ekkora bátorság láttán, / zászlót hajtva temette el / a hősokeket a hegy hátán."

Kányádi Sándor: Nyergestető

*A néhai jó öreg Gaál Mózesre,
gyermekkorom regélőjére is emlékezve*

Csikorszáiban, hol az erdők
zöldebbek talán, mint máshol,
ahol ezüst hangú rigók
énekelnek a nagy fákon,
s hol a fenyők olyan mélyen
kapaszkodnak a vén földbe,
kitépni vihar sem tudja
másképpen, csak kettétörve,
van ott a sok nagy hegy között
egy szelíden, szépen hajló,
mint egy nyereg, kit viselne
mesebeli óriás ló.
Úgy is hívják: Nyergestető;
egyik kengyelvasa: Kászon,
a másik meg, az innenső,
itt csillogna Csíkkozmán.
Nemcsak szép, de híres hely is,
fönn a tetőn a nyeregben

ott zöldellnek a fenyőfák
egész Csíkban a legszebben,
ott eresztik legmélyebbre
gyökerüket a vén törzsek,
nem mozdulnak a viharban,
inkább szálig kettétörnek.
Évszázados az az erdő,
áll azóta rendületlen,
szabadságharcosok vére
lüktet lenn a gyökerekben,
mert temető ez az erdő,
és kopjafa minden szál fa,
itt esett el Gál Sándornak
száznál is több katonája.
Véres harc volt, a patak is
vértől áradt azon reggel.
Támadt a cár és a császár
hatalmas nagy hadsereggel.
De a védők nem rettentek
- alig voltak, ha kétszázan -,
álltak, mint a fenyők, a harc
rettentő vad viharában.
Végül csellel, árulással
délre körülvették őket,
meg nem adta magát székely,
mint a szálfa, kettétörték.
Elámult az ellenség is
ekkora bátorság láttán,
zászlót hajtva temette el
a hősokeket a hegy hátán.
Úgy haltak meg a székelyek,
mind egy szálig, olyan bátran,
mint az a görög háromszáz
Thermopüle szorosában.
Nem tud róluk a nagyvilág,
hőstettükről nem beszélnek,
hírük nem őrzi legenda,
dicsőítő harci ének,
csak a sírjukon nőtt fenyő,
fönn a tetőn, a nyeregben,
s azért zöldell az az erdő
egész Csíkban a legszebben.
(1965)

